

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 177

van **MANUELA VAN WERDE**

datum: 7 maart 2018

aan **GEERT BOURGEOIS**

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

Vlaamse erfgoedsites - Herziening bufferzones

De bufferzones rond werelderfgoedsites moeten de uitzonderlijke universele waarden die aan de basis van een erkenning liggen, vrijwaren. In zijn betrokken beleidsnota heeft de minister aangegeven dat hij de bestaande bufferzones wil herzien.

Hiervoor werd een proefproject opgestart in 2013 rond het Museum Plantin-Moretus. In 2014-2015 was er een tussentijdse evaluatie van het ICOMOS-aanpassingsrapport door het UNESCO Werelderfgoedcomité, waarbij het voorstel als "te beperkt" werd omschreven. Op mijn schriftelijke vraag nr. 116 van 17 december 2015 antwoordde de minister dat een aanpassing van de bufferzone pas mogelijk is op het ogenblik dat het Werelderfgoedcomité definitief beslist. Sindsdien heb ik hierover niks meer vernomen.

In een studierapport over de problematiek van bufferzones rond werelderfgoedsites, opgeleverd in 2017, worden twee oplossingsstrategieën naar voren geschoven. Op korte termijn wordt gedacht aan een interne richtlijn en beoordelingskader voor de bestaande sites, gekoppeld aan een verfijning van de adviesplicht. Op lange termijn wordt gesuggereerd om de bufferzones te vertalen in een erfgoedlandschap, al dan niet met gewijzigde zonering. Het is de bedoeling dat het Agentschap Onroerend Erfgoed in 2018 hiermee zal aan de slag gaan.

1. Wat is de stand van zaken van het proefproject rond de aanpassing van de bufferzone voor het Museum Plantin-Moretus?
2. Wat is de stand van zaken van opmaak van een interne richtlijn en beoordelingskader voor de bestaande werelderfgoedsites, zoals gesuggereerd in de studie?
3. Op welke manier zal het agentschap de komende maanden een methodiek uitwerken voor een vertaling van de bufferzones in een erfgoedlandschap? Welke mijlpalen worden hierbij vooropgesteld? Welke andere beleidsdomeinen en administraties worden hierin betrokken? Wat is de rol van de lokale besturen in deze?

GEERT BOURGEOIS

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

ANTWOORD

op vraag nr. 177 van 7 maart 2018

van **MANUELA VAN WERDE**

Vlaanderen is op dit moment zes werelderfgoederen rijk:

- Vlaamse begijnhoven (13 begijnhoven - 1998)
- Belforten van België en Frankrijk (26 belforten in Vlaanderen - 1999)
- De historische binnenstad van Brugge (2000)
- Het woonhuis-museum-atelier Plantin-Moretus (2005)
- Het architecturale oeuvre van Le Corbusier. Een bijzondere bijdrage aan de Modern Movement (woning Guiette in Antwerpen - 2016)
- De oerbeukenwouden in de Karpaten en historische beukenwouden in andere delen van Europa (bosreservaat Joseph Swaenepoel in het Zoniënwoud - 2017)

Vier van die zes Vlaamse werelderfgoederen zijn dus erkend in de periode 1998-2005. Op dat moment bestond al de mogelijkheid om een bufferzone rond een werelderfgoed aan te duiden, hoewel er indertijd nog niet veel belang aan gehecht werd. Omdat België tussen 1999 en 2003 deel uitmaakte van het Werelderfgoedcomité, en dus waarschijnlijk een voorbeeldrol wilde vervullen, werd bij de meeste Vlaamse werelderfgoederen wel een bufferzone voorgesteld. Maar deze bufferzones waren niet geconcipieerd vanuit een specifieke behoefte om het werelderfgoed en zijn Uitzonderlijke Universele Waarde aanvullend te beschermen. Het ging om pragmatische redenen meestal om bestaande afbakeningen die al eerder een juridisch statuut hadden gekregen, bijvoorbeeld een zone met culturele, historische en/of esthetische waarde (CHE-zone).

Vandaag, vijftien à twintig jaar later, ziet het Werelderfgoedcomité veel strenger toe op het beheer van een Werelderfgoed en ontwikkelingen in zijn omgeving. UNESCO hecht bijgevolg ook veel meer waarde aan een goede en gepaste bufferzone. De bufferzones die Vlaanderen indertijd heeft voorgesteld voldoen niet aan de huidige verwachtingen:

- Ze zijn niet specifiek afgebakend met de bescherming van de Uitzonderlijke Universele Waarde als doel. De belforttoren van de kathedraal van Antwerpen en het woonhuis-museum-atelier Plantin-Moretus hebben bijvoorbeeld net dezelfde bufferzone, terwijl hun Uitzonderlijke Universele Waarde sterk verschilt;
- Ze hebben geen specifiek statuut binnen de Onroerenderfgoedregelgeving, zodat ze de facto weinig of geen bescherming bieden;
- Hun omvang is niet aangepast: ze zijn vaak te klein, soms ook veel te groot;
- Ze zijn onevenwichtig: het werelderfgoed zelf bevindt zich niet in het centrum van de bufferzone, of de bufferzone is eenzijdig (ruim aan een kant van het werelderfgoed, beperkt of zelfs onbestaande aan de andere kant).

1. Het proefproject voor Plantin-Moretus is in 2014 ongunstig geadviseerd door ICOMOS. De organisatie was van mening dat een zo ruim mogelijk gekozen bufferzone de beste garanties bood voor het beschermen van de Uitzonderlijke Universele Waarde. Het Werelderfgoedcomité nam tijdens zijn 38e bijeenkomst in Qatar dat advies integraal over, maar stelde wel voor dat Vlaanderen en ICOMOS verder overleg zouden plegen. Dat is gebeurd. In december 2015 bracht een door ICOMOS aangeduide expert op onze uitnodiging een bezoek aan Antwerpen om kennis te nemen van de situatie ter plaatse. Het daaropvolgend advies bevestigde echter het aanvankelijke standpunt grotendeels: een reductie van de bufferzone kon weliswaar overwogen worden, maar deze moest naast visuele relaties ook rekening

houden met functioneel-historische relaties. Het woonhuis-museum-atelier Plantin-Moretus moest met andere woorden ook geplaatst worden in zijn historische context, met name het stedelijk landschap in zijn periode van functioneren (van 16de tot 19de eeuw). Een dergelijke visie zou zich vertalen in een bufferzone die nauwelijks kleiner zou zijn dan de bufferzone zoals ze vandaag is afgebakend.

Gelet op de starre houding die ICOMOS aanneemt, en het feit dat het Werelderfgoedcomité daarin volgt, heeft het agentschap beslist voorlopig niet meer in te zetten op een formele wijziging van de bij UNESCO neergelegde bufferzones. In de plaats daarvan is een onderzoek uitgeschreven met als doel na te gaan op welke alternatieve manier(en) binnen de huidige Vlaamse context de doelstelling van een bufferzone bereikt kan worden – nl. het in de hand houden van ontwikkelingen in de buurt van een werelderfgoed, met het oog op het veilig stellen van de Uitzonderlijke Universele Waarde. De studie – waarnaar verwezen wordt in uw vraag – werd uitgevoerd door Atelier Romain, in samenwerking met LDR advocaten.

2-3. Omdat de aanduiding van erfgoedlandschappen een aanzienlijke inzet van middelen vergt, zeker rekening houdend met de schaal van de opdracht (tot 40 RUP's/ erfgoedlandschappen in 29 Vlaamse gemeenten), stelt Onroerend Erfgoed voor om fase 2 voorlopig uit te stellen. Wanneer in de tweede helft van 2019 de nieuwe Vlaamse regering is geïnstalleerd kan met de bevoegde minister bekeken worden of en op welke manier hij/zij uitvoering willen geven aan de onder fase 2 voorgestelde aanbevelingen van het onderzoeksteam.

Wat fase 1 betreft ziet het agentschap het volgende tijdspad voor de implementatie:

- Maart-april 2018: Verklaring van Uitzonderlijke Universele Waarde voor elk werelderfgoed vertalen naar concrete kernkwaliteiten en erfgoedkenmerken
- April-juli 2018: Interne afbakening opmaken voor elk werelderfgoed/ voor elke component in het geval van een serieel werelderfgoed
- April-juli 2018: Ruimtelijke criteria definiëren
- Najaar 2018: Intern beoordelingskader per werelderfgoed uitwerken en testen
- Begin 2019: Intern beoordelingskader toepassen